

Çin'de Sosyalist Deneme Örnekleri

Çeviren FARUK SİPAHI

YABANİ ZAMBAK

Wang Shih-wei

İrmak kıyısında tek başıma yürürken, eski biçim pamuk ayakkabılar giymiş bir yoldaş gördüm. Görür görmez de aklıma böyle ayakkabılar giyen Li Fen yoldaş geldi. Li Fen - ilk ve en sevdiğim dostum benim. Her aklıma gelişinde olduğu gibi, yüreğim gene vurgusunu şaşırdı, kanım coştı. Yoldaş Li Fen Pekin Üniversitesi edebiyat hazırlık öğrencisiydi 1926 yılında. Aynı yıl da partiye kaydolmuştu. 1928 baharında Hunan bölgesinde doğum yeri olan Pao-ch'ing'de hayatını verdi. Örnek bir eski Çin barbarlığı ile, kendi amcası, yeğeninin ellerini bağlayarak bölge askerî komutanlığına teslim etmişti. Kızcağız ölüme gitmeden önce üç takım iç çamaşırını üst üste giymiş, ayrıca alt ve üstlerinden de sıkıca dikmişti. Böyle davranmasının nedeni, Pao-ch'in'deki askerlerin sık sık genç komünist kızları öldürdükten sonra cesetleri ile eğlendiklerinin söylenmesiydi. İşte eski toplumu belirleyen vahşetin, kötülüğün, pisliğin ve karanlığın başka bir örneği daha. Ölümünün dayanılmaz acı haberini aldığımda içim derin bir sevgi ve nefretle doldu. Şimdi ne zaman onu düşünsem gözümün önüne hep onun temiz ve kutsal ululuğu, içinde birbirine sımsıkı dikilmiş üç kat çamaşırıyla amcası tarafından ölüme gönderilirkenki gururlu hali geliyor. (Bu sakın Yenan'da, kuş sesleri ve altın lotüs dansının kıvrak ayak oyunları karşısında böyle şeylerden söz etmek yersizmiş gibi görünüyor, ama Yenan'daki durumun günümüz koşullarına uymadığı da bir gerçek - bir an için gözlerinizi kapatıp uzakta günün her anında ölmekte olan yoldaşları düşünün.)

Eski sınıf nefreti hesaplarını tekrardan ortaya çıkarmaya, ulusal çıkar adına, hiç niyetim yok. Biz gerçekten sınıfsızız. Tüm gücümüz ve kitlemizle eski Çin'in kalıntılarını da bizimle birlikte sürükleyerek, yolumuzda, ışığa doğru gidiyoruz. Ne var ki bu süreç içinde eski Çin'in pislik ve kiri üzerimize değmekte, mikrop ve hastalıklarını saçmakta.

Güç aldım çeşitli zamanlarda Li Fen'in anısından kendime, hayatı ve militan güç. Bu son anımsamamda ise Yabancı Zambak genel başlığı altında bir **Tsa-wen** yazmak gereğini duydum. İkili bir önemi var bu adın. İki, Yenan yöresindeki tepelerde bulunan çiçeklerin en güzeli yabancı

zambağının onun saf anısına uygun bir adak oluşu. İkincisi ise, çiçeklerinin başka zambaklarınkine benzer olmasına karşın, daha acımsı bir tad vermeleri. Ben kesinlikle bilmiyorum, ama ayrıca tıp değerinin de daha üstün olduğu söylenmekte.

1. Hayatımızda Eksik Olan Ne?..

Son zamanlarda burada, Yenan'daki gençlerin eskisi kadar coşkulu olmadıkları, içten içe rahatsızlık çektikleri görünmekte.

Nedendir bu? Hayatımızda eksik olan ne? Kimileri, cevap olarak, aldığımız gıdanın ve vitaminlerin yetersiz olduğunu, kimileri de erkeklerin kadınlara oranının 18'e 1 olduğunu, birçok genç erkeğin kız arkadaş bulamadıklarını söylemekte. Ya da Yenan'daki hayatın kuru ve eğlencesiz olduğunu.

Bütün bu cevaplarda bir gerçek payı var. Şüphesiz daha iyi yiyeceğe, karşı cinsten arkadaşlara ve hayata karşı daha çok ilgiye ihtiyacımız var. Doğal bir şeydir bu. Ama gene de farkına varmamız gerekir ki, tüm bu genç insanlar Yenan'a devrimi gerçekleştirmek üzere özgeçişel bir tutumla gelmiş bulunmaktalar; karınlarını, cinsel ve eğlence isteklerini doyurmak için değil kesinlikle. Coşkusuzluklarının, giderek iç rahatsızlıklarının nedenini bu sorunları hemen çözemiyor oluşumuza bağlayanlarla anlaşmamamızın nedeni bu.

O halde hayatımızda temel olarak eksik olan ne? Belki aşağıdaki konuşmada aradığımız ipuçlarını bulabiliriz.

Yeni Yıl tatili gecesi bir arkadaştan yürüyerek eve dönüyordum. Önümsıra heyecanlı fısıltılarla konuşan iki kız yoldaş gidiyordu. Epey uzakta bulduklarından, konuşmalarını duyabilmek için sessizce yanlarına sokuldum.

«Hep başkalarının küçük-burjuva eşitçiliklerinden söz eder durur; ama aslında kendinin çok özel biri olduğu kanısında. Her zaman kendi kişisel çıkarlarıyla ilgilenmekte. Emri altındaki yoldaşlara gelince iş, hastalar mı, iyiler mi hiç ilgilenmiyor. Ölseler bile umurunda değil.»

«Karagalar hâlâ kara, nereye konarlarsa konsunlar. Bizim Yoldaş XXXXX bile böyle davranıyor.»

«Çok haklısın! Sınıfını sevmek üstüne bir sürü palavra. Sıradan bir insan sevgisi bile göstermiyorlar. Gülümseyip, dostmuş gibi davranan in-

sanlar görüyorsun, ama hepsi yüzeyde, hiçbir anlamı yok. Bir parçacık kızdırsan hemen ters ters bakmaya, rütbelerini öne sürüp nutuk atmaya başlıyorlar.»

«Böyle davrananlar yalnız yukarıdakiler değil ki, küçükler de öyle. Kısım komutanımızı görsen, üstleriyle konuşurken yerlerde sürünecek neredeyse, ama sıra bize gelince burnu bir kanş havada. O kadar yoldaş hastalandı yattı, bir kere bile gelip de nasıllar diye bakmadı. Ama tavuklarından birini kartalın kaptığı zaman duyacağını çıkarttığı gürültüyü! O günden beri nerede uçan bir kartal görse bağırıp, çağırıp taş atmaya başlıyor - çıkarıcı piç!»

Uzunca bir sessizlik oldu sonra. Bir bakıma yoldaşın keskin dili hoşuma gitmişti, ama içime birden bir eziklik çöktü.

«Üzüntülü bir şey bu kadar çok yoldaşın hastalanması. Aslında hiç kimse bu türlü insanların hastayken kendilerini ziyarete gelmesini istemiyor, insanı daha kötü ediyorlar. Ses tonları, tavırları, tüm davranışları - seninle ilgilenmiyorlar gibi geliyor.»

«Ne kadar haklısın. Onları başka insanlar ilgilendirmiyor, başkasını da onlar. Kitle çalışması yapsalar mutlaka başarısız olurlardı.»

Onlar konuşmalarını coşkulu fısıltılarla sürüp giderken, yollarımız ayrıldı. Artık dediklerini duyamaz olmuşum. Çeşitli bakımlardan söyledikleri tek taraflı ve abartılmıştı. Belki çizdikleri resim çok geniş uygulaması olacak bir resim değildi, ama bir ayna olarak değerlendirilmesindeki yarar da yadsınamazdı...

2. «Zorluk Çekmek»

Bu gazetenin* 12 sayısı «Gençlik Sayfasında» bir yoldaşın «Zorluk Çekmek» başlıklı ilgimi çeken bir yazısını okudum.

İşte bu yazıdan iki bölüm.

«Kuomintang bölgesinden ortayaşlı bir dostumuz geldi geçenlerde. Yanan'daki gençlerin hoşlarına gitmeyen en küçük şeyi dayanamamalarını, durup dinlenmeden her şeyden yakınmalarını görür görmez de sert bir biçimde karşı çıktı bu tutuma: 'Nasıl iştir bu? Biz dışarıdakiler sayısız zorluklar, kötü davranışlarla sürekli baş başayken...»

«Doğruydu dediği. Yanan'daki hayatın bazı yönleri sizin hoşunuza gitmeyebilir, hattâ kızdırabilir de sizi. Ama sayısız güçlüklerle göğüs germiş, hayatın zorluklarından payına düşenden fazlasını almış birisi için üzerinde durmaya değmez, son derece basit şeylerdir bunlar. Ne var ki henüz olunlaşmamış genç arkadaşlar, özellikle öğrenci çıkışlı genç arkadaşlar açısından durum değişiklik göstermekte. Ana/baba ve öğretmenleri onları el üzerinde yetiştirip büyütmede, hayatla ilgili sıcak ve sevgi dolu fısıltıları kulaklarına üflemede,

saf ve güzel duyguları yinelemelerini öğretmekte. İçinde bulunduğumuz durumun çirkinlik ve kuruluşu tümüyle yeni onlar için ve bu nedenle de şaşırtıcı değil, en küçük bir zorlukla karşılığınca ağlamaya başlamaları, o ana kadar olabildiğinden çok daha fazla rahatsız olmaları.»

Bu yazarın «orta yaşlı» dostunun kim olduğu hakkında hiçbir bilgim yok, ama bana göre onun bu, yani kişinin payına düşenle yetinmesine dayanan, felsefesi sadece «doğru» olmamakla kalmıyor. Aynı zamanda son derece zararlı. Temizlikleri, anlayış yetenekleri, ateşlilikleri, yüreklilikleri ve tükenmez güçleriyle genç insanların üzerinde titreyerek durmamız gerekir. Karanlık ve kötülüğü başkalarından çok önce farkedene, başkalarının söylemediği ya da söylemeye cesaret edemediği şeyleri hem de büyük bir yüreklilikle ortaya koyan onlardır. Aynı nedenle daha fazla eleştireldirler, ama «yakınmak» anlamına alınmamalı bu. Her söyledikleri oturmuş ve tam dengeli olmayabilir, ama kesinlikle «ağlamak» da değildir. «Yakınma», «ağlama» ve «rahatsızlık duyma» gibi fenomenleri ortaya çıkartan sorunların yapısına eğilmeli, nedenleri akılcı yolla ortadan kaldırmaya çalışmalıyız. (Evet, akılcı! Gençlerin sürekli olarak «düşüncesiz lâklâk» ettikleri iddiası temelden yanlıştır.) Yanan'ın «dış dünyadan» çok üstün olduğunu söylemek, gençlere «yakınmalarını» salık vermek, Yanan'ın karanlık tarafını «küçük bir düş kırıklığı» şeklinde yorumlayıp «üzülmeye değmez» diye nitelemek hiçbir sorunu çözmez. Evet, Yanan «dış dünyadan» çok üstündür, ama daha da üstün olabilir ve olmalıdır da.

Elbette gençler sık sık dik-başlı ve sabırsız olurlar - «Zorluk çekmek» yazarının genel konusunun da bu saptama olduğu görülüyor. Ya tüm gençler vaktinden önce olgunlaşacak olsalardı, ne kadar çaresiz bir dünya olurdu yaşadığımızı! Aslına bakılırsa Yanan'daki genç insanların deneyimlerinin az olduğu da söylenemez - baksanıza, daha önce sözünü ettiğim iki kız yoldaş arasındaki «yakınmalı» konuşma bile karanlıkta ve fısıltı şeklinde oluyordu. Demek istediğim, böylesi «yakınmalardan» rahatsız olacağımız yerde, onları kendimizi irdelemek için bir ayna olarak kullanmamız gerektiği. «Öğrenci çıkışlı genç arkadaşlarlar ... el üzerinde yetiştirilip büyütülmekte, hayatta ilgili sıcak ve sevgi dolu fısıltılar kulaklarına üflenmekte, saf ve güzel duyguları yinelemeleri öğretilmekte» demek, benim görüşüme göre, son derece öznel. Yanan gençliği kesin çokluğunun «öğrenci çıkışlı» ve «deneyimsiz», «hayatın zorluklarından paylarına düşenden fazlasını» almamış olmasına rağmen, «sıcak ve sevgi»den başka bir şey görmemiş olduklarını söylemek de yanlış olur; tam tersine öncelikle «soğukluk ve nefret» üstüne çok şeyler bilmelerinden ötürüdür devrimciler safına katılmaları. «Zorluk çekmek» yazarına bakılacak olursa tüm Yanan gençliği el üstünde ve şımarıkça yetiştirilmiş olup, ellerinden şekerleri alındığından «yakınmaktalar». Aslında «şeytanlık ve soğukluk»tur onları Yanan'a «gü-

Birikim 15/52

zellik ve sıcaklık» aramaya getiren, ve burada da «şeytanlık ve soğukluk» bulduklarından dolayıdır «yakınmaları», ilgiyi bunların üzerine çekmek ve en alt düzeye indirgenmelerini sağlamak amacıyla.

1938 kışında Partimiz, çalışmalarımız üstüne geniş kaspamalı bir soruşturma düzenlemiş, Merkez Komite yoldaşlara «yanlış ya da doğru olduklarına bakmaksızın, eleştirilerinin tümünü seslendirmeleri» çağrısında bulunmuştu. Umarım böyle bir soruşturma gene yapılır ve kadrolardaki gençlerin «yakınmalarına» kulak verilir.

3. «Kaçınılmazlık», «Gök Çökmez» ve «Küçük Şeyler»

«Birliğimiz eski toplumun karanlığı içinde var olduğundan, bizim aramızda da karanlık olması kaçınılmazdır.» Elbet bu «Marksizm!» Ne var ki, gerçekte tek-yönlü bir Marksizm. «Öznel hizipçilik üstadlarının» unuttukları daha da önemli bir yön var; böyle bir karanlığın kaçınılmaz olduğunun saptanmasından sonra, bolşevik aktivizmle boy gösterme ve gelişmesinin önlenmesi, nesnel gerçeğin değiştirilmesi için bilinç imkânlarına tam özgürlük tanınması. Günün koşullarına göre, birliğimiz içindeki karanlığı parçalamak, kalıntılarının tümünü yok etmek imkânsızdır, ama bu amaçla elden gelenin tümünü yapmak sadece mümkün değil, aynı zamanda gereklidir de. Buna rağmen, «büyük üstadlar» bu noktanın önemini vurgulamak şöyle dursun, sözkonusu bile etmiyorlar. Bütün yaptıkları «kaçınılmazlığı» saptadıktan sonra, yatıp uyumak.

Aslında öyle bizim bildiğimiz gibi yatıp uyumuyorlar da. «Kaçınılmazlığı» önemli bir «öz-hoşgörü» için bahane olarak kullanıyorlar. Düşlerinde, bütünüyle duygusal bir sesle kendilerine: «Yoldaş, sen devrim öncesi toplumunca üretilmiş bir insansın ve evet, ruhunda küçük karanlık bir leke var, ancak kaçınılmaz bir şey bu, utanıp sıkılmaya gerek yok.»

«Kaçınılmazlık, teorisinden» sonra, «gök çökmez» diye bilinen «ulusal biçim teorisi» gelmekte. Evet, göğün çökmesi imkânsız. Ama ya bizim çalışmalarımız, amacımız? Sonuç olarak bunlar zarar görecektir mi? «Büyük üstadlar» hiç ya da pek az düşünmekte bu konuyu. Eğer bu «kaçınılmazlık», «kaçınılmaz» şekilde doğal gelişimine bırakılırsa, işte o zaman gökler -devrimci amacımızın gökleri- «kaçınılmaz» şekilde çöker. Bu kadar kendini beğenmiş olmamamızı öneririm ben.

Adına «küçük şeyler» denmiş olan teori de bununla bağlantılı. A tarafından eleştirilen B, zamanını «küçük şeylere» harcamamasını öğütler A'ya. Hattâ kimi «büyük üstadlar»: «Kahrolsun! Kadın yoldaşlar yetmezmiş gibi, şimdi de erkekler tüm zamanlarını basit şeylerle geçirmeye başladılar!» diyecek kadar ileri gitmekte. Evet, gerçi Yanan da partiye ya da ulusa ihanet gibi büyük sorunlar yok ama, bireyler günlük hayatta yaptıkları küçük şeylerle aydınlığa ya da karanlığa

yardım etmekte. Ve «büyük adamların» hayatlarındaki «küçük şeyler», insanların yüreğine sıcaklık ya da keder getirmek için çok daha etkili-dir.

4. Eşitçilik ve Sıralama Sistemi

Duyduğuma göre bir yoldaş yukarıdaki başlık altında kendi bölümünün duvar gazetesine makale yazmış ve sonuç olarak da bölüm başkanınca yapılan eleştiri ve saldırılardan yarı yarıya delirmiş. Umarım yanlıştır bu söylenti. Nedir, «küçük şeytanlar» arasında gerçek delilik olaylarına rastlandığından, kuşkuyla yetişkinler arasında da bazı delilikler olabileceği. Sinirlerim bazı kişilerin ki kadar «sağlıklı» olmasa bile, gene de ne yapılırsa yapılsın delireceğimi sanmıyorum. Bu yüzden de yukarıda sözü geçen yoldaşın izinde, eşitlik ve sıralama sistemi sorunlarına değinmek istemiyordum.

Komünizm eşitçilikle aynı şey değildir ve biz bugün Komünist devrimi gerçekleştirmek döneminde değiliz. Bu sorun üstüne uzun bir deneme yazmama gerek yok, çünkü «başlardan» biri gibi bir hayat tarzı sürdürmek isteyecek kadar çılgın bir ahçı olmadığına garanti verebilirim. («Mutfak teknisyeni» demeye cesaretim yok - komik oluyor; gene de ahçılarla konuşurken en sıcak şekilde «yoldaş mutfak-teknisyeni» diyorum onlara - ne zavallı bir sıcaklık örneği!) Sıralama sistemi daha zorca bir sorun.

Bir iddiaya göre; Yanan'da sıralama sistemi kesinlikle yok. Ancak böyle bir sistemin varlığı su götürmediğinden, gerçeklere uymuyor bu lâf. Başka bir iddia ise, evet, sıra sistemi var ve akılcı bir şeydir diyor. Burada durup, hepimiz aklımızı kullanarak düşünelim.

Sıralama sisteminin akılcı nedenlere dayandığını söyleyenler kabaca şunları öneriyorlar: (1) «Herkesten yeteneğine, herkese değerine göre» ilkesi gereğince sorumlulukları yüksek olanlara daha fazla verilmeli, (2) hükümetin üçte ikisi yakın bir gelecekte yeni bir ücret sistemi getirmek istediğinde, ve doğal olarak ödeme farklılıkları olacak ve (3) sıralama sistemi Sovyetler Birliğinde de var.

Tüm bu iddialar tartışmaya açık bence. Şu denebilir (1) için; tüm zorluk ve güçlükleriyle bir devrim süreci içindeyiz, yorgunluklara rağmen hepimiz içinde bulunduğumuz krizi geçmek için çalışmaktayız, hattâ çok sayıda yoldaş bu amaçla sağlığını yitirdi. Bu nedenle, kim tarafından olursa olsun, «herkese değerine göre» konusunda konuşmanın henüz zamanı değil gibi geliyor. Tam tersine, yüksek sorumluluk taşıyanların iyi ve kötü günleri sıradan kadrolarla daha da istekli bir biçimde paylaşmaları için bir neden bu (Teşvik edilmesi gereken ulusal bir meziyet.) Böylesi davranışlar alt sıraların derin sevgisini kazandırır. Ancak o zaman demirden bir birlik sağlamak mümkün olabilir. Yüksek sorumluluk taşıyanların gereğinde özel sağlık bakımı görmelerinin sadece akılcı değil, aynı zamanda gerekli olduğunu söyle-

* Liberation Daily, Wang Shih-wei'nin yazısının ilk çıktığı gazete.

mek bile fazla. Aynı imkân daha az sorumluluk yüklenmişler için de geçerli olmalı. (2) ile ilgili olarak, hükümetin üçte ikisi aşırı farktan kaçınmalı diyeceğim. Partili olmayan görevlilere bir miktar daha iyi davranılması doğru, ama Parti üyesi olanlar kavgamızın tutumlu ve sade geleneğini sürdürmeli ve böylece Parti üyesi olmayan çok daha fazla insanın saflarımıza katılıp, bizimle işbirliğine girmelerine imkân hazırlamalıdır. Kabalığımı başlağışlayın ama (3) konusunda sadece «eski Yunan» sözünü etmeden ağzını açmayan «büyük ustalar»dan çenelerini tutmalarını dileyeceğim.

Hiçbir şekilde eşitçi değilim ben, ama giyecekleri üç, yiyecekleri beş kategoriye bölmek ne gerekli ne de akılcı. Özellikle giysiler bakımından. (Benim derecem «kadro giysisi ve özel mutfak» olduğundan, uzanamadığım üzüm ekşi demek sorunu yok burada.) Böyle sorunlar ihtiyaçlara ve akılcılığa dayandırılarak çözümlenmelidir. Hasta yoldaşlar bir tas şehriye çorbası bulamıyorlar şu anda, ve genç öğrencilere günde iki kap sulandırılmış «congee» veriliyor. (Yeterli yiyecekleri olup olmadığı sorulduğunda Parti üyelerinin başı çektiği bir koronun hep bir ağızdan «Evet, karnımız dolu» demesi beklenmekte.) Üstelik, görece daha sağlıklı olan «kodamanlara» ihtiyaçlarından ya da akılcı bir tutumla tüketmeleri gerekenden çok daha fazla yiyecek ve içecek verilmekte, bunun sonucu olarak da altları onlara ayrı bir «ırk» gözüyle bakmakta, onları sadece sevmemekle kalmayıp, giderek hattâ ..... Bu beni huzursuz kılıyor.

Ama kimbilir, sürekli olarak «sevgi» ve «sıcaklık»dan söz etmek de bir «küçük-burjuva» duygusudur belki? Kararınızı bekliyorum.

8 MART (KADINLAR GÜNÜ) ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Tin Ling

«Kadın», kelimesine özel bir ağırlık vermek ve özellikle bu kelimeyi açmak gereği ne zaman ortadan kalkacak?

Döner dolaşır, bu gün her yıl gelir. Her yıl bu gün tüm dünya çevresindeki kadınlar toplanır ve güçlerini bir araya getirirler. Son iki yıldır Yenan'da böyle canlı bir girişim olmadığı halde, gene de hiç olmazsa bir iki kişinin bu işle uğraştığı görülüyor. Mutlaka bir kongre toplanacak, söylevler verilecek, karşılıklı telgraflar gönderilecek ve yazılar yazılacaktır.

Yenan'daki kadınlar Çin'in öbür bölgelerinde yaşayanlardan çok daha mutlu. Öylesine ki, bir sürü insan kıskançlıkla, «Nasıl oluyor da ak darı ile beslendikleri halde böyle pembe ve şişman oluyorlar?» diye sormakta. Hastane, sanatoryum ve kliniklerde çalışanların büyük bölümünün kadın olması kimseyi şaşırtmıyor ama, akla

gelebilecek her durumda akıl-çelen bir sorun olarak, kaçınılmaz şekilde, sohbetin konusunu gene onlar oluşturuyorlar.

Üstüne üstlük her türden kadın yoldaş sık sık hakedilmiş bir dizi eleştirinin hedefi olmakta. Bana göre bu çıkışmalar ciddi ve gerekçeli.

Herkes her zaman ilgilenmekte kadın yoldaşların evlenmesiyle, ama onlara yetmiyor bu. Bir kadın yoldaşın, birkaçı şöyle dursun, tek bir erkek yoldaşla bile yakını ilişkisi bulunması imkânsız. Karikatürçüler hemen, «Bölüm başkanı da mı evleniyor?» diye küçük düşürmekte; ozanlar ise, «Yenan'daki tüm liderler süvari ve hiçbirisi sanatçı değil. Yenan'da sanatçının güzel bir sevgi bulması imkânsız.» demekteler. Başkalarıysa söylev vermekte kadınlara: «Olacak iş değil, biz eski kadrolara yukarıdan bakıp, köy kabakları diye küçük görmeniz. Eğer biz olmasaydık, bugün Yenan'a ak darı yemeye gelmezsiniz!» Ne var ki, kadınlar şaşmaz bir biçimde evlilik istediğeler. (Evli olmak çok daha büyük günah, ve bekâr kızlar söylenti ve yaralayıcı dedikoduya daha çok hedef alınmaktadırlar.) Bu nedenle pek seçici olmuyorlar; ister ata binsin, ister hasır pabuç giysin, ister yönetici ister sanatçı, kim olursa olsun. Sonra da kaçınılmaz çocuklar. Bunların yetiştirilmeleri ise çeşitli. Kimi yumuşak yünler, işlemeli kumaşlarla sarmalanıp mürebbiyelere bırakılırken, kimi de pis bezler içinde ana-babalarının boş yatağında, onlar kendi için verilen çocuk parasının çoğunu yerken, ağlaşmakta. Bu para (ayda 25 yuan, ya da 1,5 kilo domuz) olmasa, büyük bir ihtimalle çoğu etin tadını bilmeyecek. Kimle evlenirse evlenilsin, gerçek şu ki, çocuk doğuran her kadın «evine dönen bir Nora» diye alaylı bir biçimde aşağılanmak durumunda halk tarafından. Çocuğa bakıcı tutabilmek imkânı bulunan kadın yoldaşlar haftada bir kez dışarıda bir toplantı ve dansa gidebilirler, arkalarında inanılmaz bir dedikodu ve fısıltı yayını başlatarak, ama gittikleri yeri de hareketlendirecek, tüm gözleri kendilerine çevireceklerdir. Bu durumun toplantılarda verdiğimiz söylevlerle, öğretici ve teorilerimizle hiçbir ilgisi yok. Hepimiz böyle bir gerçeğin, gözler önündeki bu gerçeğin, farkındayız. Ama hiç birimiz kesinlikle sözünü etmiyoruz.

Aynı şey boşanma için de sözkonusu. Genel olarak evliliğe giden yolda üç şeye önem verilmekte. (1) politik namus; (2) tarafların yaklaşık olarak aynı yaşta olmaları; (3) karşılıklı yardım. Tüm toplumun bu koşullara uygun olduğunun söylenmesine karşın - örneğin (1)'i ele alırsak, zaten Yenan'da açıkça hain olan kimse yok, (3)'e göre ise çorap yamamaktan tutun, pabuç tamir etmeye, hattâ kadınca rahatlığa kadar her şey «karşılıklı yardım» olarak adlandırılabilenekte - gene de herkes bu kuralları sonuna kadar düşünüp taşınıp değerlendiriyormuşcasına davranmakta, ama sonunda boşanma nedeni olarak sürekli kadının politik geri kalmışlığı öne sürülmekte. Kadının ilerici olmayışı ile kocasının gelişmesini engellemesinin utanç verici bir şey olduğunu en başta ben kabul

ederim. Ama bir de biz onların ne ölçüde geri kalmış olduklarını saptayalım. Evlenmeden önce sert ve kavgalı bir hayat sürdürüp, göksel yüceliklerde uçmak isteğinden kaynaklanmıştı esinleri. Evlenmeleri ise biraz fiziksel ihtiyaç, biraz da «karşılıklı yardım» üstüne yapılan tatlı konuşmalara yatkınlıklarındandır. Hemen sonra da «evine dönen Nora» olmaları için baskı altında bırakılmaktalar. «Geri kalmış» diye tanımlanmaktan korkan daha yürekli bazıları sağa sola başvurup, çocuklarını bırakabilecekleri bir yuva ararken, kürtaj yaptırmak isteyenler, kullandıkları gizli çocuk düşürücü ilaçlarla cezayı, giderek ölümü göze alanları bile var. Ama kendilerine sürekli aynı cevap verilmekte: «Çocuk doğurmak da çalışmak değil mi? Sen renkli, rahat bir hayatın peşindesin sadece. Hem, hangi vazgeçilemez politik uğraşın içindedin ki? Madem çocuk yapmaktan ve doğumdan sonra yükleneneğin sorumluluktan bu kadar korkuyorsun, ne demeye evlendin? Seni zorlayan mı vardı?» Böyle koşullar altında kadınların bu «geri kalmışlık» yazgısından kurtulmaları imkânsiz. Çalışabilecek durumdaki kadın analık mutluluğu için mesleğini bıraktığında herkes aferinler yağdırmada. Ama on yıl kadar sonra başlarına gelecek olan «geri kalmışlık» (yine boşanma) trajedisinden kaçınabilmeleri için de hiçbir yol yok. Derisi buruşmaya yüz tutmuş, saçları dökülen ve son çekicilik kalıntılarının yorgunluk nedeniyle bir bir yok olmaya başladığı böyle bir «geri kalmışlığın» bir kadın olarak benim bakış açımdan bile keyfi yok. Durumlarının çaresiz acılığı son derece açık olmalı. Eski toplum düzeninde büyük bir ihtimalle zavallı ve talihsiz diye nitelenecekken, şimdilerde trajedilerine kendi kendilerine buluşturdukları bir hastalık, hak ettikleri bir çoraklık gözüyle bakılıyor. Hukuk çevrelerinde, boşanma kararı tek tarafın isteği üzerine mi, yoksa tarafların ortak başvurularıyla mı verilsin konulu bir tartışma sürdürüldüğü gerçek değil mi? Davaların büyük çoğunluğunun kocaların isteği üzerine açılmakta. Kadın böyle bir şey yaparsa, mutlaka ahlak dışı bir hayat sürdürüyordur, eh o zaman da lanetlenmeyi hak etmiştir zaten!

Kendim kadın olduğumdan, kadınların başarısızlıklarını başkalarından daha iyi anlıyorum. Çektiklerini de daha iyi bilirim. Yaşadıkları çağın üstüne çıkabilme, hatâ yapmama ya da çelik gibi sert olma yetenekleri yoktur kadınların. Toplumun kandırmacalarına, Yenan'daki sessiz baskılara direnemezler. Her biri geçmişini kan ve gözyaşı ile yazmış - yalnız sürdürülen hayat kavgasında ya da günün hayhuyu içinde hem sevinç, hem de üzüntü biçimlerinde büyük duygusal deneylerden geçmişlerdir. Yenan'a gelen kadın yoldaşlar için çok daha geçerli bu durum, ve bu yüzden de düşkünlere ve suçlu diye nitelendirilenlere olan sevgim daha fazla. Ve umarım erkekler, özellikle yüksek görevdekiler ve kadınların kendileri cinsdaşlarının yaptıkları yanlışları toplumsal içeriklerini göz önünde tutarak değerlendirirler. Boşboşuna teorilerden söz etmek yerine somut sorunla-

rın üzerine eğilirse, böylece teori ve pratik birbirinden ayrılmaya ve her Komünist Parti üyesi kendi ahlâki davranışından daha fazla sorumlu olsa yararlı olurdu.

Gene de biz, özellikle Yenan'daki kendi kadın yoldaşlarımızdan daha fazla şeyler beklemeliyiz. Kendimizi ileri götürmeli ve dayanışma duygularımızı geliştirmeliyiz.

Yeteneksiz insanlar hiçbir zaman her şeyi elde edemezler. Buna dayanarak, kadınlar eşitlik istiyorlarsa eğer, önce kendilerini güçlendirmelidirler. Hepimiz anlaştığımızdan, bu konuda daha fazla durmak gereksiz. Belirli birtakım insanlar var bugün, kadınların öncelikle politik güç kazanması gerektiğini öne süren ve bunu parlak söylevlerle alabildiğine uzatan. Ben sadece, ister proleter, ister direnişte bir savaşçı ya da kadın olsun, cephedeki herkesin kendi günlük hayatında özen göstermesi gerekli birkaç şeyden söz edeceğim:

1. Hasta olmayın. Başboş bir hayat zaman zaman romantik, şairane ve çekici görünebilir, ama günümüz koşullarına uyumsuzdur. Hayatınızı en iyi savunabilecek durumda olan gene siz, kendinizsiniz. Bu günlerde sağlığı kaybetmekten daha kötü bir şey düşünülemez. Sizin en yakınınız olan sağlığınıza iyi bakın ve değerini bilin.

2. Mutlu olmak için elinizden gelen her şeyi yapın. Mutluyken genç, hareketli, hayatta doyumsuz ve tüm güçlüklerle göğüs germeye hazır olabilirsiniz; önünüzdeki geleceği mutluyken görebilir, keyfinize bakabilirsiniz. Bu tür mutluluk doyum ve yeterlik getiren değil, tam tersine uğraş ve ilerlemeyi amaçlayan bir hayattır. Bu nedenle hepimiz her gün mutlaka bir miktar anlam taşıyan bir iş yapmalı, okumayı sürdürmeli, başkalarına bir şeyler verebilecek duruma getirmeliyiz kendimizi. Orda burda boş oturmak sadece hayatın boş, cılız ve çürük olduğu duygusunu güçlendirir.

3. Aklınızı kullanın ve bunu bir alışkanlık durumuna getirin. Düşüncesizce davranmak, akınlıya sürüklenmek eğilimlerinizi düzeltin. Her hangi bir şeyi söyleyip yapmadan önce, dediğinizin doğru olup olmadığını, önünüzdeki sorunun en doğru çözümünün böyle olup olmadığını, yapılanın inançlarınıza aykırı olup olmadığını, bu işten sorumluluk yüklenip yüklenemeyeceğinizi düşünün. Böyle yaparsanız, sonradan pişmanlık duymazsınız Akılcı davranmak budur. Tatlı sözler, ballı deyimlerin tuzağına düşmemenin, küçük çıkarlar uğruna yoldan sapmamanın, duygularımızı ve hayatlarımızı boşu boşuna harcamamanın tek yolu budur.

4. Zorluğa kararlılık, sonuna kadar dayanıklılık. Çağdaş kadınlar tüm pembe, boyun eğri düşlerinden sıyrılmalıdır. Mutluluk, esen fırtınanın içinde kavgaya katılmaktır, mehtapta çalgı çalmak ya da baharda şiir söylemek değil. Kesin kararlılığın olmadığı yerde, yolu tam ortasındayken şaşırarak çok kolaydır. Üzüntü ve dert çekmemek, bozulmak, yozlaşmaktır. Kavgayı sürdür-

mek gücü 'dayanıklılığın' niceliğinden beslenmelidir. Büyük amaç ve tutkuları olmayan kişilerde, küçük çıkarılara kaymayacak ya da kolayca kaçan bir varoluş arzulamayacak amaç kesinliği az bulunur. Tek insan değil, ancak bir bütün olarak tüm insanlık yararına amaç ve tutkuları olanlar sona kadar dayanabilir.

ŞAFAK VAKTİ, 3 Ağustos

NOT: Bu denemeyi yeniden okuduğumda, kadınlardan neler beklendiğinden söz eden bölüm daha geliştirilebilmiş gibi geldi; ancak yazıyı belli bir sürede teslim etmem gerekiyor, bu yüzden vaktim yok yeniden sözden geçirmeye. Ayrıca, denemede sözkonusu edilen bazı şeylerin kitleler önünde bir lider tarafından söylenmesiyle daha doyurucu olacaklarını sanıyorum. Aynı şeyler kadın tarafından yazılınca, yıpratılma ihtimalleri çok artıyor. Ama madem ki yazdım, hep niyetlendiğimce, benzer görüş taşıyan kişilerin kullanımına sunuyorum.

TSA-WEN GÜNÜMÜZDE DE GEÇERLİDİR

Lo Feng

Tsa-wen çağının artık geçtiğini öne süren bazı kimseler var, şanlı sınır bölgelerimizde. Ben de isterdim Tsa-wen'in geri gelmek zorunda kalmasını, tsa-wen olmazsa çünkü, ne şu kötü karanlık, ne de şeytanî iç bulandıran cerahat olmayacak. Dünya mutlaka barış içinde olurdu, hiç tsa-wen yazılmasaydı, değil mi? Japonya'ya karşı süren direniş savaşından kesinlikle biz galip çıktık? Ne var ki gerçekler, umutlar kadar yuvlak olmuyor. Düşüncelerimizi güneş gibi parlaklaştırmak için ne kadar çabalarsak çabalayalım, yıllar akıp gittikçe, çürümekte olan garip şeylerle dolu karanlık köşeleri gene kolaylıkla bulabileceğiz.

Tarihî evrim uzmanları, yüzyıllardır süregel-

miş eski tip düşünce ve davranış biçimlerinin bir denemede ortadan kaldırılmasının kolay olmadığını öne sürüyorlar. Bazı akıllı baylar da, bu teoriyle açılan aralığı içinde barınacakları bir civatadelikli imişçesine sömürüyor, pis çamurlardaki domuzlar gibi, durumlarından mutlu, bir batıp bir çıkıyorlar. Kendilerinin pislenmesinde bir sakınca görmediklerinden, gelen geçeni de kirletmek olagan görünüyor onlara. Aslında böyle kaba saba, çiğ davranmanın hiç de «akıllı» bir yanı yok. Bir de başka bir tip var, aynı delikte saklandığı halde, çevresini deyimlerle kuşatan, sürekli olarak başdöndürücü güzellikte söylevler veren. Bu parlak ve zırlı kabuğun içinde kemiksiz, çökmüş ve kanserli bir et yığını olacağı kimsenin aklına gelmez.

Genel olarak, açığa çıkmış şeylerle uğraşmak daha kolaydır. Örneğin, gelişmeye giden yolda önümüze çıkan engelleri ortadan kaldıracak çareleri bulabiliriz. Ama görüşümüzü kapayan, tüm çevremizi saran bir sise yaklaşırsak; aklımızın karışması, bastığımız yerden kuşku duymamız kaçınılmazdır. Uzun süre dağlarda yaşamış olanların, bu türlü sisin sık sık sadece Chunking'de değil, burada (Yenan'da) da görülebileceğinin farkına varmaları gerekir.

Evet «politik bilinçlenmenin en yüksek olduğu yer» Yenan. Ne var ki, sürekli olarak aynı zarif elbiseyi giyer, yıkamakta da tembellik edersek eninde sonunda kirlenir. Kişilerden söylediklerini yapmalarını istemek insan davranışının açık bir temel kuralıdır. Bir devrimci ise bu kurala çok daha fazla önem vermelidir. Yoksa, bir kez yanlış yola saptıktan sonra, boynumuza «yanık bulunalım» yaftasını asıp dolaşmanın yararı ne? Kendi kaderiniz önemli olmayabilir, ama birazcık olsun sizi izleyenleri düşünün.

Bu konuya eğildiğim zaman sık sık Lu Hsün'ü düşünüyorum. Karanlığı parçalayıp, önümüzdeki yolu gösterdiği hançer yere gömülü ve paslı, kullanmasını gerçekten bilenler de çok az, ama gene de tsa-wen günümüzde hâlâ geçerli.

ODAK YAYINLARI

- PARIS KOMÜNÜ ÜZERİNE ..... 15.— TL.
- AYDINLIK FEVKALÂDE GENÇLİK NÜSHASI ..... 15.— TL.
- BİLİMDE VE FELSEFEDE DİYALEKTİK NEDİR?
Ali Kızılırmak ..... 7.50 TL.
- KAPİTAL III/2 (Çıkıyor)
Karl Marx (3. Cilt - 2. Kitap) ..... 40.— TL.
- KAPİTAL II
Karl Marx (İkinci Cilt) ..... (Basılıyor)

ODAK YAYINLARI

Fevzi Çakmak Sok. No. 10/4
Demirtepe — ANKARA